

MERHAMET EDEN MERHAMET BULUR

GİRİŞ

İslam dini, insanın yeryüzünde huzurlu bir hayat yaşayabilmesi amacıyla bireysel ve toplumsal ilişkilerimizi düzenleyen değerler manzumesi ortaya koymuştur. Bu değerler insanın dünya hayatında çevresindeki insanların hak ve hukuklarına riayet ederek mutlu bir şekilde yaşamasına olanak tanıdığı gibi ahiretini kazanmasına da vesile olacak niteliktedir. Bu değerlerden bir tanesi de merhamettir.

İslam, “Allah’ın emrini tazim, yani O’na kul olmak; O’nun yaratıklarına şefkat ve merhamet” olarak tanımlanmıştır.

MERHAMETİN TANIMI

Merhamet, “acımak, şefkat göstermek” anlamlarına gelmektedir. Merhamet ve aynı mânadaki rahmet kelimeleri öncelikle Allah’ın bütün yaratılmışlara yönelik lütuf ve ihsanlarını ifade etmektedir. Bununla birlikte merhamet, insanlarda bulunan, onların kendi aralarında ve diğer canlıların sıkıntıları karşısında duyarlı olmaya ve yardım etmeye sevk eden acıma duygusudur. İslâmî kaynaklarda merhamet kavramı genellikle rahmet kelimesiyle ifade edilir. (Mustafa Çağrı, Merhamet, DİA, 29/ 184)

Cenab-ı Hak sonsuz rahmet ve merhamet sahibidir. Kur’an-ı Kerim’de şöyle buyrulmuştur:

وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ

“...rahmetim ise her şeyi kuşatmıştır...” (Araf, 7/156) O’nun rahmetinden inanan, inanmayan herkes payını alır.

ALLAH’IN RAHMETİ

Rabbimiz şöyle buyurmuştur:

وَكَانَ بِالْمُؤْمِنِينَ رَحِيمًا

“Allah, müminlere çok merhamet edendir.” (Ahzab, 33/43)

Allah’ın rahmetinin ne kadar derin, şefkatinin ne denli nihayetsiz olduğuna dikkat çekmek isteyen Allah Resulü (s.a.s.), bunu, annenin yavrusuna karşı merhameti ile örneklemiştir. Bir gazve sonrası, Resûlullah’a (s.a.s.) bir grup esir getirildi. İçlerinden bir kadın telaş içinde esirler arasında yavrusunu arıyordu. Sonunda bir çocuk buldu ve onu kucaklayıp bağrına bastıktan sonra emzirmeye başladı. Durumu gören Peygamber Efendimiz (s.a.s.) yanındakilere,

أَتَرُونَ هَذِهِ الْمَرْأَةَ طَارِحَةً وَلَدَهَا فِي النَّارِ

“Bu kadın hakkında ne dersiniz? Çocuğunu ateşe atar mı?” buyurdu.

قُلْنَا لَا وَاللَّهِ وَهِيَ تَقْدِرُ عَلَى أَنْ لَا تَطْرَحَهُ.

Sahabe, “Vallahi atamamaya gücü yettiği müddetçe asla.” dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.s.),

اللَّهُ أَرْحَمُ بِعِبَادِهِ مِنْ هَذِهِ بَوْلَدَهَا

“Allah kullarına bu kadının çocuğuna olan merhametinden çok daha merhametlidir” buyurdu. (Buhârî, Edeb, 18; Hadislerle İslam, 3/90)

Anne, şefkat ve merhametin sembolüdür. Allah (c.c.) kullarına bir annenin yavrusuna olan merhametinden kat kat daha merhametlidir. Zira anneye şefkat ve merhamet duygusunu veren Rabbimizdir. Rabbimiz şöyle buyurmaktadır:

إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرُؤُوفٌ رَحِيمٌ

“...Allah insanlara karşı çok şefkatli, çok merhametlidir.” (Bakara, 2/143; Hac, 22/65) Cenab-ı Hakk’ın rahmetinin büyüklüğünü anlamak için şu hadisi şerif ne kadar da anlamlıdır:

Ebu Hüreyre’nin (r.a.) işittiğine göre, Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurmuştur:

جَعَلَ اللَّهُ الرَّحْمَةَ مِائَةً جُزْءٍ فَأَمْسَكَ عَنْهُ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ جُزْءًا، وَأَنْزَلَ فِي الْأَرْضِ جُزْءًا
وَاحِدًا، فَمِنْ ذَلِكَ الْجُزْءِ يَتَرَا حِمُّ الْخَلْقِ، حَتَّى تَرْفَعَ الْفَرَسُ حَافِرَهَا عَنْ وَلَدِهَا خَشْيَةً أَنْ تُصِيبَهُ

“Allah rahmeti yüz parçaya ayırdı, doksan dokuz parçasını yanında tuttu, bir parçasını ise yeryüzüne indirdi. İşte bu bir parça (rahmet) sayesinde bütün mahlûklar birbirlerine merhametli davranırlar. Hatta kısarak (yavrusunu emzirirken) basıp da ona zarar verme korkusuyla ayağını (bu rahmetin eseriyle) kaldırır.” (Buhârî, Edeb,19) Hadis-i şerif, Cenab-ı Hakk’ın rahmetinin ne kadar geniş olduğunu anlatmaktadır.

Başka bir hadiste Cenab-ı Hakk’ın rahmeti şöyle anlatılır: Bir adam yanındaki çocukla Hz. Peygamber'e (s.a.s.) geldi. Adam çocuğu bağrına basıyordu. Hz. Peygamber (s.a.s.) "Ona karşı merhametlisin değil mi?" diye sorunca adam: "Evet" dedi. Bunun üzerine O, "Allah O'na karşı senden daha merhametlidir. O, merhametlilerin en merhametlisidir" buyurdu. (Buhârî, Edebül-Müfred, 137)

Bir kutsî hadiste,

إِنَّ رَحْمَتِي سَبَقَتْ غَضَبِي

“Rahmetim gazabımı geçti.” (Buhârî, Tevhîd, 22) buyrulmuştur.

HZ. PEYGAMBER’İN (S.A.S.) MERHAMETİ

Hiz. Peygamber (s.a.s.) Hiz. Hatice (r.a.) ile evlenmiş ve bu evlilikten ilk kızı Zeyneb (r.a.) dünyaya gelmişti. Evlenme çağına gelince Hiz. Peygamber (s.a.s.) onu, teyzesinin oğlu Ebu'l-Âs ile evlendirmişti. Hiz. Peygamber’in (s.a.s.) Medine’ye hicretinden bir süre sonra kızı da hicret etmişti. Bir gün çocuklarından birisinin ağır bir şekilde hastalanması üzerine Hiz. Zeyneb (r.a.), babasına, torununun çok hasta olduğunu, acilen gelmesini söyleyerek haber yollamıştı. Muhtemelen o sırada çok önemli bir işle meşgul olan Allah’ın Resûlü (s.a.s.) ona selâm gönderip, “Allah’ın aldığı ve verdiği her şey kendisine aittir. Her şey Allah katında takdir edilmiştir. Sen sabırlı ol ve mükâfatını Allah’tan bekle.” diye tavsiyede bulunmuştu. Fakat bebeğin durumu ağırlaşınca, babasını yanında görmek isteyen Hiz. Zeyneb (r.a.) mutlaka gelmesini isteyerek bir daha haber göndermiş, Hiz. Peygamber de (s.a.s.) kızını kırmayarak beraberindekilerle birlikte onun evine gitmişti. Can çekişmekte olan çocuğu şefkat ve merhametle kucağına almış Rahmet Peygamberi (s.a.s.), gözyaşı dökmeye başlamıştı. Yanındaki sahabesinden Sad b. Ubâde (r.a.), “Bu (gözyaşı) da nedir yâ Resûlallah?” diyerek hayretini gizleyememişti. Bunun üzerine şefkatli Nebî (s.a.s.),

هَذِهِ رَحْمَةٌ وَضَعَهَا اللَّهُ فِي قُلُوبِ مَنْ شَاءَ مِنْ عِبَادِهِ ، وَلَا يَرْحَمُ اللَّهُ مِنْ عِبَادِهِ إِلَّا الرَّحَمَاءَ

“Bu gözyaşı, Allah’ın, dilediği kullarının kalplerine yerleştirdiği bir rahmettir. Allah, kullarından sadece merhametli olanlara merhamet eder.” (Buhârî, Merdâ, 9; Hadislerle İslam, 3/89) buyurmuştu.

Yüce Allah, son elçisi Hiz. Muhammed’i (s.a.s.) insanlara sıkıntı, zorluk ve meşakkat vermek için değil, âlemlere rahmet ve merhamet olarak göndermiştir. Ayet-i kerime’de:

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ

“Ve seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.” (Enbiya, 21/107) buyrulmuştur. Hiz. Muhammed (s.a.s.) bütün insanlığa, onların kurtuluşu ve mutluluğu için gönderilmiştir. O, getirdiği ahlaki ve dini ilkelerle rahmettir. Merhum Ali Ulvi Kurucu dizeleriyle bu konuyu şöyle dile getirmiştir;

Mahşerde nebiler bile senden meded ister,

“Rahmet” diyen âlemlere Rahman’dır Efendim!

Hız. Peygamber (s.a.s.) pek çok keder ve sevinçlerle dolu tevhit mücadelesi sırasında, hiçbir an rahmet peygamberi olduğunu unutmamış, karşılaştığı olumlu ve olumsuz bütün olaylara sevgi ve rahmet perspektifinden bakarak, model bir şahsiyet ortaya koymuştur. O, kahraman amcası Hz. Hamza'yı (r.a.) şehit eden Vahşi'yi ve ciğerlerini ağzında çiğneyen Hind'i bağışlamış, Veda Hutbesinde ise bütün kan davalarını kaldırdığını ilân etmiştir. (Hz. Peygamber ve Merhamet Eğitimi, DİB, s. 68-69)

Rabbimiz şöyle buyurmuştur:

فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ اللَّهِ لَنتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانتَفَضُوا مِنْ حَوْلِكَ

“Sen onlara sırf Allah'ın lütfettiği merhamet sayesinde yumuşak davrandın. Eğer kaba, katı kalpli olsaydın, hiç şüphesiz etrafından dağılır giderlerdi.” (Al-i İmran, 3/159)

Şüphesiz bu âyet Hz. Peygamber'in (s.a.s.) büyüklüğünü, yüksek ahlâkını ve yüreğinin katı olmadığını, aksine şefkat ve merhametle dolu olduğunu gösterir. O, Allah'ın kendisine lütfettiği bu özellikleri sayesinde arkadaşlarına, özellikle Uhud Savaşı'nda emrine muhalefet ederek İslâm ordusunun galip iken mağlup olmasına sebep olanlara merhametle muamele etmiştir. Eğer onlara karşı katı davransaydı ve onları sert bir şekilde cezalandırırsaydı, çevresindekiler dağılıp giderlerdi. (Kur'an Yolu Meali ve Tefsiri, 1/700-705)

AİLEDE MERHAMET

En güzel biçimde ve yeryüzünde halife olarak yaratılan insan, kendisine şan, şeref ve nimetler verilen seçkin bir varlıktır. Doğup, büyüyen güç sahibi olan insan, bir zaman sonra yaşlanmakta, gücünü kaybetmektedir. Yaşlılık dönemi kişinin duygusallaştığı, ilgiye, merhamete en çok muhtaç olduğu zaman dilimidir. Rabbimiz kişinin yaşlandığında anne babasına nasıl davranılması gerektiği hususunda şöyle buyurmuştur:

وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذَّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا

“Onlara şefkatle kol kanat ger ve ‘Rabbim, onların beni sevgiyle büyüttükleri gibi, sen de onlara merhamet et!’ diye dua et.” (İsrâ 17/24) Ailede merhamet bilincinin oluşması kişinin öncelikle anne babasına merhametli olması ile başlar.

Bir bedevî, Peygamber Efendimizi (s.a.s) torunlarını öperken gördüğünde, “Biz çocuklarımızı öpüp okşamayız.” demesi üzerine Allah Resûlü (s.a.s.) şöyle cevap vermiştir:

أَوْ أَمْلِكُ لَكَ أَنْ تَزَعَ اللَّهُ مِنْ قَلْبِكَ الرَّحْمَةَ

“Allah, senin kalbinden merhameti çekip almışsa ben senin için ne yapabilirim ki!” (Buhârî, Edeb, 18) Çocuklarımızı öpmemiz, koklamamız, sevmemiz onlara olan merhametimizin göstergesidir.

Yine bir gün torunu Hz. Hasan'ı (r.a.) öpüp kokladığı bir sırada yeni müslüman olan Akra' b. Hâbis; “Benim on çocuğum var, bunlardan hiçbirini öpmüş değilim”, deyince Resul-i Ekrem (s.a.s.) hayretle:

مَنْ لَا يَرْحَمُ، لَا يَرْحَمُ

“Merhamet etmeyene merhamet olunmaz.” (Buhari, Edeb, 18; Müslim, Fadail, 65) buyurdu.

Allah Resûlü (s.a.s.), aile fertlerine samimi ve içten davranan, değer verdiğini hissettiren, sevinçleriyle sevinen, üzüntüleriyle üzülen bir aile reisiydi. Onlarla ilişkilerinde sevgi, saygı ve nezakete dayalı sıcak ve ahenkli bir üslûbu benimsemişti. Nitekim Allah Resûlü (s.a.s.),

خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِأَهْلِهِ، وَأَنَا خَيْرُكُمْ لِأَهْلِهِ

“Sizin en hayırlınız, ailesine karşı en hayırlı olanınızdır. Ben de aileme karşı en hayırlı olanınızdır.” (Tirmizî, Menâkıb, 63) buyurarak müminlere aile hayatında huzuru bulacakları yolu göstermekteydi. (Hadislerle İslâm, 6/370) Bu hadis-i şerifte Allah Resûlü (s.a.s.), en hayırlı müslüman olma vasfını,

ailemize karşı gösterdiğimiz güzel davranışlara bağlamıştır. Her hâl ve şartta ailesine karşı güzel davranan, anlaşmazlıkları sevgi ve şefkatle çözen, adaleti elden bırakmayan kişi, sosyal hayatta karşılaştığı insanlara karşı haydi haydi iyi davranacaktır.

Bir defasında Peygamber Efendimiz (s.a.s.) Hz. Aişe'nin (r.a.) odasında gece namaz kılarken, Hz. Aişe (r.a.) annemiz Resulullah Efendimizin (s.a.s.) önünde uzanmıştı. Şefkatinden Hz. Âişe'yi (r.a.) uyandırmayan Allah Resülü (s.a.s.), sadece secdeye varacağında hafifçe dokunarak ayaklarını toplamasını sağlamıştı. (İbn Hanbel, VI, 148)

Hız. Peygamber (s.a.s.), kadınlara karşı oldukça sert davranan bir toplum içinde yetişmişti. Câhiliye dönemi bir tarafa, İslâmî dönemde bile zaman zaman bu sertliğin izlerine rastlamak mümkündü. Her konuda olduğu gibi Allah Resülü (s.a.s.), kadına karşı şiddet hususunda da müstesna bir duyarlılığa sahipti. Başta hadis eserleri olmak üzere İslâmî kaynaklar, Hız. Peygamber'in (s.a.s.) hayatıyla ilgili bütün bilgileri en ince detayına kadar verdikleri hâlde, onun eşlerine ve çocuklarına karşı şiddet uygulamak bir yana, en küçük bir hakaret veya kırıcı bir sözünden bahsetmemişlerdir. Bunun ötesinde O (s.a.s.) câhiliye döneminden intikal eden kadına karşı şiddet kullanma alışkanlığını sürdürme eğiliminde olanları da uyarmıştır. (Hadislerle İslâm, 4/155)

Hız. Âişe'nin (r.a.) anlattığına göre,

مَا ضَرَبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَيْئًا قَطُّ بِيَدِهِ وَلَا امْرَأَةً وَلَا خَادِمًا إِلَّا أَنْ يُجَاهِدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

“Resûlullah (s.a.s.), Allah yolunda cihad hâriç eliyle hiç kimseye vurmadi. Ne bir kadına ne de bir hizmetçiye!..” (Müslim, Fedâil, 79) Aksine zaman zaman onları onurlandıran ince davranışlarda bulunurdu.

Uzun yıllar Resûlullah'ın hizmetinde bulunan ve onun yaşantısına yakından tanık olma imkânına sahip olan Enes b. Mâlik (r.a.), **“Ailesine karşı Resûlullah'tan (s.a.s.) daha şefkatli olan bir kimse görmedim.”** (Müslim, Fedâil, 63; İbn Hanbel, III, 112) sözü ile Peygamber Efendimizin (s.a.s.) ailesine ne kadar merhametli olduğunu ifade etmiştir. (Hadislerle İslâm, 6/370-375)

Menkıbe:

Hız. Ömer'in (r.a.) hilafet günlerinde idi. İslâm'ın adil halifesi vali tayin etmek istediği zatı huzuruna çağırır, onunla yapacağı işleri konuşur. Bu esnada konuşurlarken bir çocuk içeri girer; Müminlerin Emiri çocuğu kucığına alır, sever, okşar. Yanındaki vali adayı:

- “Ey Müminlerin Emiri! Bu çocuk kendi oğlunuz mudur?” diye sorar. Hız. Ömer (r.a.):

-“Hayır babası bir gazada şehit olmuş bir yetimdir” der. Adam buna şaşırır ve:

- “Zat-ı âliniz başkasının çocuğunu sevip okşuyorsunuz. Hâlbuki ben üç çocuğumdan hiçbirine böyle sevgi göstermedim” der. Bu defa şaşkınlık içindeki Hız. Ömer (r.a.), hükmünü verir ve der ki;

- “Öyleyse evladına şefkati olmayanın, Allah'ın kullarına da merhameti olmaz, bu sebeple sen oraya vali olmayacaksın.” der.

TOPLUMDA MERHAMET

Hız. Peygamber (s.a.s.), Allah'ın, ancak merhamete değer veren kullarının kalbine merhameti koyacağını hatırlatınca sahâbîler, *“Ey Allah'ın Elçisi, hepimiz birbirimize karşı merhametliyiz.”* demişlerdir. Hâlbuki Hız. Peygamber (s.a.s.), buradaki merhametten maksadın, sadece kişinin arkadaşlarına olan merhameti olmayıp bilakis bütün insanlara karşı gösterilmesi gereken merhamet olduğunu ifade etmiştir. (Heysemî, Mecmau'z-zevâid, VIII, 187; Hadislerle İslâm, 3/90)

Peygamber Efendimiz (s.a.s.),

لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يَرْحَمْ صَغِيرَنَا وَيُوقِّرْ كَبِيرَنَا وَيَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ.

“Küçüğümüze merhamet etmeyen, büyüğümüze saygı göstermeyen ve iyiliği emredip/teşvik edip kötülükten sakındırmayan/uzaklaştırmayan bizden değildir.” (Tirmizî, Birr, 15) buyururken, aileden başlayıp toplumla devam eden bir sevgi ve saygı medeniyetini inşa etmek istemiştir. İslam’da küçüklere karşı şefkatle, büyüklere karşı hürmetle davranmak, üzerinde önemle durulan ahlaki bir esastır. Nitekim Allah Resulü (s.a.s.), bunun aksi yönünde hareket edenler için bizden değildir diyerek konunun önemini gözler önüne sermektedir.

Peygamber Efendimiz (s.a.s.) Enes b. Mâlik’e (r.a.) şöyle tavsiyede bulunmuştur:

يَا أَنَسُ وَقِّرِ الْكَبِيرَ وَارْحَمْ الصَّغِيرَ تُرَافِقُنِي فِي الْجَنَّةِ

“Enes! Büyüklerine saygı, küçüklerine sevgi ve şefkat göster ki, Cennet’te benimle olabilesin.” (Beyhakî, Şu’abu’l-Îmân, 13/355)

Peygamber Efendimiz (s.a.s.) başka bir hadislerinde Allah’ın rahmetine mazhar olmanın yolunu şöyle haber vermiştir:

مَنْ لَا يَرْحَمِ النَّاسَ لَا يَرْحَمُهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ

“İnsanlara merhamet etmeyene Allah da merhamet etmez.” (Müslim, Fedâil, 66)

İnsanlar arasında merhametin timsali ise, annelerdir. Annelerdeki merhamet, Allah’ın rahmetinin en somut tezahürüdür. Şu hikâyede anlatılan olay, anne şefkatini ne güzel yansıtmaktadır. Rivayete göre iki kadın ve bebekleri bir aradayken bir kurt gelerek ikisinden birinin bebeğini kapıp götürür. Kadınlar birbirlerini işaret edip, “Kurt senin bebeğini götürdü.” diyerek tartışırlar. Olayı Hz. Dâvûd’a (a.s.) anlatırlar ve o, büyük kadının bebeğinin götürüldüğüne hükmeder. Onun yanından ayrıldıktan sonra Hz. Süleyman’a (a.s.) başvururlar. Onları dinleyen Hz. Süleyman (a.s.), “Bir bıçak getirin bebeği iki parçaya bölüp aranızda taksim edeceğim.” deyince, gerçek anne olan küçük kadın, “Yapma, Allah sana merhamet etsin, bebek onun olsun.” der. Kadının bu şekilde şefkat göstermesinden gerçek annenin küçük kadın olduğunu anlayan Hz. Süleyman (a.s.) bebeği ona verir. (Buhârî, Ferâiz, 30; Hadislerle İslâm, 3/91-92)

HAYVANLARA VE ÇEVREYE MERHAMET

Peygamber Efendimiz (s.a.s.) on bin kişilik ordusu ile Mekke’nin fethine giderken, Arç vadisinde, yolları üzerinde yeni doğmuş yavrularını emziren bir köpek gördüler. Hz. Peygamber (s.a.s.) Cuayl b. Suraka adlı sahabiye çağırdı ve süt emen yavruların önünde durarak onları atlardan, develerden korumasını ve ordu geçinceye kadar orada nöbet tutmasını istedi. (Vâkıdî, Megazi, II, 225)

Peygamber Efendimiz (s.a.s.) şöyle buyurmuştur:

الرَّاحِمُونَ يَرْحَمُهُمُ الرَّحْمَانُ ارْحَمُوا أَهْلَ الْأَرْضِ يَرْحَمَكُم مِّنْ فِي السَّمَاءِ

“Merhametliler (var ya!)... Rahmân, işte onlara merhamet eder. Siz yeryüzündekilere merhamet edin ki gökyüzündeki(ler) de size merhamet etsin.” (Ebû Dâvûd, Edeb, 58; Tirmizî, Birr, 16)

Bir seferinde Rahmet Peygamberi (s.a.s.), Medineli Müslümanlardan birinin bahçesine girdi. Oradaki bir deve, onu görünce inledi ve gözlerinden yaşlar akıttı. Nebî (s.a.s.) deveye yaklaşarak başının arka/üst tarafını okşamaya başlayınca hayvan sakinleşti. Peygamber Efendimiz (s.a.s.) devenin sahibinin kim olduğunu sordu, ensardan bir genç de onun kendisinde ait olduğunu söyledi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.s.), o gence nasihatle bulunarak şöyle buyurdu:

أَفَلَا تَتَّقِي اللَّهَ فِي هَذِهِ الْبَهِيمَةِ الَّتِي مَلَكَكَ اللَّهُ إِيَّاهَا ، فَإِنَّهُ شَكَى إِلَيَّ أَنَّكَ تُجِيعُهُ وَتَذْنِبُهُ

“Allah’ın sana verdiği bu deve hakkında Allah’tan korkmuyor musun? Deve bana şikâyetinde bulundu. O bana senin kendisini aç bıraktığını ve fazla çalıştırarak yordugunu şikâyet etti.” (Ebû Dâvûd, Cihâd, 44; Hadislerle İslam, 3/92)

Ebu Hüreyre’nin (r.a.) nakline göre Allah Rasûlü (s.a.s.) bir hadislerinde şöyle buyurdular: **"Adamın biri yolda yürürken çok susamıştı. Bir kuyuya rastladı. İndi, suyunu içti. Çıktığında, dili dışarda, hızlı hızlı soluyan ve susuzluktan toprağı yalayan bir köpekle karşılaştı. Adam, "benim başıma gelen susuzluk, bunun başına da gelmiş" diyerek, tekrar kuyuya indi. Ayakkabısına su doldurup ağızıyla tutarak yukarı çıktı ve köpeğı suladı. Allah, onun bu davranışını şükranla karşıladı ve günahlarını bağışladı."** (Yanımdakiler) "Ey Allah’ın Elçisi! Hayvanlar (a yaptığımız iyilikler) konusunda da bize sevap var mı?" dediler. Allah Rasûlü (s.a.s.), **"Her canlı için sevap vardır"** buyurdu. (Muvatta, Sıfatü’n-Nebî, 10)

Hayvanlara iyi davranmayı teşvik eden Resûlullah (s.a.s.),

اتَّقُوا اللَّهَ فِي هَذِهِ الْبَهَائِمِ الْمُعْجَمَةِ فَارْكَبُوهَا وَكُلُّوهَا صَالِحَةً

“Bu dilsiz hayvanlar hakkında Allah’tan korkunuz. Onlara (binmeye) elverişli hâllerinde bininiz ve onları (yenmeye) elverişli hâllerinde yiyiniz.” (Ebû Dâvûd, Cihâd, 44)

İnsan yaşadığı dünyanın bir parçasıdır. İnsan, üzerinde yaşadığı toprağı, nefes aldığı havaya ve hayat kaynağı suya muhtaçtır. Rabbimizin, başta insan olmak üzere diğer canlıların faydalanması için vermiş olduğu dünya nimetlerine merhamet nazarıyla bakmalı, emanet bilinciyle sahip çıkılmalıdır. İhtiyacından fazlasını tüketmek suretiyle israftan; bilinçsiz ve sorumsuz davranarak kul hakkından sakınılmalıdır. Sokaklar, parklar, ortak kullanım alanları temiz tutulmalıdır. Çevreyi kirleten herhangi bir şeyi alıp temizlemenin Resul-i Ekrem (s.a.s.) tarafından imanın güzelliğinden olduğu müjdelennmiştir:

الإِيمَانُ بِضْعٌ وَسَبْعُونَ ، أَوْ بِضْعٌ وَسِتُّونَ شُعْبَةً : فَأَفْضَلُهَا قَوْلُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَأَدْنَاهَا إِمَاطَةُ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ ، وَالْحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الْإِيمَانِ

“İman yetmiş veya altmış küsur şubedir. En üst derecesi “La ilahe illallah” sözü, en alt derecesi ise yolda insanları rahatsız eden bir şeyi kaldırıp atmaktır. Hayâ da imanın bir bölümüdür.” (Müslim, İman, 58)

SONUÇ:

“Allah’ın emrini tazim, yani O’na kul olmak; O’nun yaratıklarına şefkat ve merhamet” olarak tarif ettiğimiz İslam dini hayatın merkezine şefkat ve merhameti almıştır. Besmeleyi her söylediğimizde Rabbimizi merhamet ve şefkatle anıyoruz. Biliyoruz ki Rabbimiz kullarına karşı son derece merhametlidir. Rabbimizin rahmeti gazabını geçmiştir. Kul, dünya hayatında yaratılmışlara merhamet göstererek Allah’ın rahmetini kazanmayı ümit eder. Bu yolda en güzel örnek ve model âlemlere rahmet olarak gönderilmiş Hz. Muhammed’dir (s.a.s.). Rahmet Peygamberi hayatının en zor zamanlarında bile merhameti terk etmemiştir.

Bugün insanlık merhamete ve şefkate daha çok muhtaçtır. Günümüzde bazen cahiliyeyi aratmayan hadiseler yaşanabilmektedir. İnsan, kin, nefret ve öfkesinin esiri olup, merhamet duygusunu yitirebiliyor. Bugün **“Merhamet etmeye merhamet olunmaz.”** (Buhari, Edeb, 18; Müslim, Fadail, 65) hadisini anlama ve yaşama noktasında daha gayretli olmalıyız. Ailemize, akrabalarımıza, komşularımıza, tüm varlığa merhametle davranmak şiarımız olmalıdır. Şiddet, acımasızlık, kabalık İslam’ın onaylamadığı kötü huylardır. Unutmayalım ki her canlıya gösterdiğimiz merhametten dolayı sevap vardır. İnsana gösterilen değer ve merhamet ise bunların en yücesidir.

Rabbim bizleri rahmetine mazhar olmuş merhametli kullarından eylesin.